

Røyrvik kommune
Røyrvikvegen 5
7898 Limingen
postmottak@royrvik.kommune.no

03. mars 2022

Dette brevet sendes på vegne av Naturvernforbundet i Namdalen og Naturvernforbundet i Trøndelag

Detaljregulering Joma gruver

Høringssvar

Bakgrunn

Joma gruver ved Austre Hudningsvatn i Røyrvik kommune er foreslått gjenåpnet for å utvinne kobber og sink. Prosjektet foreslår å gjenoppta driften i de gamle gravene under bakken, og også utvide det tidligere dagbruddet som ligger noen få kilometer mot sørøst langs Orvasselva. Det er foreslått å deponere avgangsmasser i gamle gruveganger.

Sammendrag

Naturvernforbundet i Trøndelag og Naturvernforbundet i Namdalen mener at å gjenåpne gamle gruver i stedet for å etablere nye i urørt natur i prinsippet er en bedre praksis enn å bryte ny mark hvis man skal utvinne metaller eller andre mineraler.

Naturvernforbundet forutsetter at det under driftsfasen ikke skal være utslipp til vannresipient. Det må også være tilfellet etter gruedriften at det ikke skal finnes avgangsmasser som via avrenning bidrar til en kontinuerlig eller sporadisk forurensning.

Vi er imidlertid imot at drifta i dagbruddet gjenopptas fordi vi mener at en industrietablering midt i et villmarkspreget område i praksis vil kunne ha stor effekt på dyreliv og reindrift. Planområdet er et registrert rasteområde for spesielt sårbare Taigasædgås (sterkt truet rødlisteart), og vi mener derfor at eventuell ny anleggsvirksomhet i området må konsentreres og ikke spres utover slik tilfellet blir hvis man skal gjenåpne dagbruddet ved Orvasselva.

Oppsummert er standpunktene våre som følger:

- Hudningsvatnet, i tillegg til gruveområdet, må tilbakeføres til naturtilstanden som et ledd i driften. Kommunen må på forhånd sette krav om dette som ledd i behandlingen av planen.

- Forut for gjenopptaking av gruvedrift skal de deponerte massene i Austre Hudningsvatn tas opp på forsvarlig vis og prosesseres for å hente ut nyttige mineraler og metaller. Restmassene etter dette prosjektet skal deponeres på forsvarlig vis.
- Finnes det ikke tilstrekkelig kunnskap til å nyttiggjøre deponiet må det avsettes midler av tiltakshaver, gjerne i et fond, for å starte utredninger og ev. forskningsprosjekter slik at deponiet kan nyttiggjøres i løpet av driftsperioden.
- Detaljreguleringen må kun gi tillatelse til gjenåpning av den gamle underjordiske gruva, ikke utvidelse av dagbruddet. Utvidelsen må tas ut av planforslaget.
- Planen for å hindre utilsiktet avrenning fra mellomlagret masse må være vanntett, det vil si svært godt sikret mot utilsiktede hendelser og ekstremværsituasjoner som kan føre til et utslipp til Orvasselva, Hudningsvatnet og Hudningselva. Store forbygninger i Orvasselva som erosjonssikring bør også unngås.
- Kommunen må stille krav til god ressursutnyttelse av alle samfunnsnyttige mineralforekomster i avgangsmassene, i tillegg til kobber og sink. Jernmalm bør f.eks. også utnyttes.
- Tiltakshaver må stille med bankgaranti for tilbakeføring til naturtilstand etter at driftsperioden er avsluttet. Tilbakeføringen må være en del av driftsplanen.
- Klimagassutslippene fra tiltaket må utredes jf. KU-forskriftens § 21, og samtidig må det lages klimaregnskap for driften som stimulerer til effektiv bruk av sement når avgangsmasser skal deponeres.
- Tiltakshaver må tilpasse sin aktivitet etter reindriftas krav. Fosendommen slår fast at inngrep som kan ha vesentlig negativ påvirkning på reindriftsnæringa selv i områder der storsamfunnet har store økonomiske interesser.
- Reindrifta må akseptere en reguleringsplan før kommunen eventuelt vedtar den.
- Kommunen og Statsforvalter må stille svært strenge krav til overvåkning og mottiltak mot vann, støy og ev. støv forurensning i plan og utslippstillatelse.
- Både miljømessige og samfunnsøkonomiske kostnader rundt økt trafikk på veiene må utredes.
- Transport av råmalm til Joma og konsentrat til Namsos påvirker sannsynligvis naturmiljøet med villmarkspreget negativt. Det bør utredes hvordan dette kan minimaliseres.

Om prosjektet

Naturvernforbundet er imot all ny industri- og næringsvirksomhet som har store netto negative konsekvenser for natur- og dyreliv. Dette prosjektet har potensiale til å bli positivt hvis man ikke tillater gjenåpning av dagbrudd som vil påvirke store urørte naturområder, og samtidig stiller strenge krav til rensing av avgangsvann i oppstartsfasen, og driftsvann i driftsfasen.

Videre må prosjektet starte med å rense de deponerte massene i Austre Hudningsvatn og ta rede på de nyttige mineralene som fins der. Både denne innledende fasen og den videre drifta på råmalm må tilstrebe en så god ressursøkonomi som mulig. Samfunnet forventer at moderne gruvedrift utnytter alle etterspurte mineralforekomster og ikke nødvendigvis bare kobber og sink.

Vannmiljø, vannrammedirektiv og ESA

Ett av tiltakets største potensielle negative naturpåvirkninger er påvirkning av vannmiljøet. Per i dag så påvirkes Orvasselva og antakeligvis Orvatnet av en kontinuerlig avrenning fra de vannfylte gruvegangene, og denne avrenningen tar med seg flere hundre kilo med tungmetaller ut i vannet

hvert år. KU vannmiljø slår fast at på grunn av stans i pågående utslipp og resirkulering av driftsvann i driftsperioden så vil vannmiljøtilstanden bli bedre. Dette er i tråd med vannforskriftens miljømål.

Det er imidlertid svært viktig at kommunen og Statsforvalteren stiller strenge krav når det kommer til planbestemmelser og utslippstillatelse for hvordan dette kan skje på den mest forsvarlige måten. Videre er det nødvendig at man tar den tida som trengs for å rense det sterkt forurensede vannet som i dag fyller opp den gamle gruva. Naturvernforbundet er bekymret for at det kan bli tatt snarveier for å få fortgang i driften eller for å ivareta andre rent bedriftsøkonomiske hensyn. Vi må også nevne at en forbygning av Orvasselva i erosjonssikringsøyemed ikke vil være et foretrukket alternativ for vannmiljøet. Da bør det tenkes praktiske løsninger når man skal bygge innenfor planområdet i stedet for.

Tidligere tids drift brukte Austre Hudningsvatn som avfallsdeponi og i dag ligger det sterkt forurensede masser der. Massene kan med nye metoder være en ressurs for utvinning av nyttige restmetaller. Samfunnets mål må være å tilbakeføre Hudningsvatnet til naturtilstanden i løpet av FNs restaureringstid 2021-2030. Dette må sees i sammenheng med etablering av nytt flotasjonsanlegg i Joma. Vi registrerer at hverken kommune eller tiltakshaver er særlig lystne på å bokstavelig talt pirke i dette. Det argumenteres med at den nye drifta ikke sies å være tilknyttet til det gamle deponiet, og at man derfor heller ikke har noe ansvar for dette. Det er norske myndigheter som har tillatt dumpinga av giftige avgangsmasser i Austre Hudningsvatn. Vi ser derfor at det kan argumenteres for at opprensinga er et offentlig ansvar og Staten må komme på banen med finansielle tilskudd. Det er likevel ingenting i veien for at kommunen setter krav til at tiltakshaver starter utrednings og ev. forskningsprosjekter nå, eller senest ved driftsstart, for hvordan restmetaller i deponiet kan utnyttes.

EØS-tilsynet ESA har startet en undersøkelse¹ av effektene av undervannsdeponering av avgangsmasser i Norge. Undersøkelsen gjøres i sammenheng med vannrammedirektivet og ble lansert etter at ESA ble gjort oppmerksom på en rekke bekymringer knyttet til deponering av gruveavfall og kjemikalier i norske fjorder. Den tar for seg konsekvensene av deponering både i fjorder og vassdrag skal undersøkes ESA ser ut til å ta denne problematikken på større alvor enn norske miljømyndigheter. Vi er ett av svært få land enda gir tillatelser til etablering av gruvedeponier i vannforekomster. Naturvernforbundet kommer til å melde inn de deponerte avgangsmassene i Austre Hudningsvatn som en aktuell problemstilling til ESA-undersøkelsen.

Det er derfor bra at det ikke planlegges nytt deponi i vann. Samtidig ligger det altså et gammelt forurenset deponi både innenfor og like utenfor planområdet til denne planen også. Både nasjonalt og internasjonalt rettes det stadig et skarpere søkelys på forurensinger fra gruve drift. Da tar det seg veldig dårlig ut om norske myndigheter godkjenner oppstart av gruve drift før en har ryddet opp i syndene fra den forrige drifts-perioden. Eller i det minste å sette krav til at deponiet skal fjernes i løpet av driftsperioden. Hele det gruvepåvirkede området, nytt og gammelt, må tilbakeføres til så nær naturtilstanden som mulig. Dette må være en del av den planlagte driften og kommunen må settes tydelige krav i en eventuell godkjenning.

I dette tilfellet har både gruveselskapet og myndighetene muligheten til å vise at en har forstått at samfunnet forventer at det blir tatt ansvar både for forurensinger, ressursøkonomi og sirkulærøkonomi. Staten, kommunen og gruveselskapet må gå sammen om et pilotprosjekt for å

---

¹ <https://www.eftasurv.int/newsroom/updates/call-information-effects-mining-waste-norwegian-fjords-and-water-bodies:nb>

undersøke og realisere opprydding, rensing og mineralutvinning i gamle avgangsmasser. Dette vil være nybrottsarbeid som kan få positiv internasjonal oppmerksomhet.

Vi må unngå å utsette både naturmiljøet og innbyggere for ytterligere negativ påvirkning fra ny industriell virksomhet.

Naturverdier

Planområdet ligger omkranset av verdifulle natur områder. Gjenåpning og utvidelse av dagbruddet kan få store konsekvenser for plante-, dyreliv og reindrift. Både som følge av arealødeleggelse, støy og støvpåvirkning. Selv en driftsform der man kun har aktivitet vår og sommer vil kunne få negative konsekvenser til den sterkt truede taigasædgåsa som bruker området som hekkeplass. I tillegg ser vi en generell trend der en stadig større del av områder med villmarkspreget blir ødelagte som følge av menneskelige inngrep. I de siste årene er mye av trøndersk natur blitt bygget ned av vindkraftindustri, men også infrastrukturprosjekter, hyttebygging med mer har bidratt. På bakgrunn av dette så er vi imot gjenåpning og utvidelse av det gamle dagbruddet.

Vi savner også en redegjørelse for hvordan den økte trafikken på denne veien vil føre til større forstyrrelser av natur og dyreliv på begge sider av grensa. Årsdøgntrafikken, spesielt mellom Stekenjokk og Joma ligger an til å øke drastisk, men konsekvensene av dette er i liten grad drøftet. Det er for dårlig.

Klima og andre hensyn

Tiltakshaver har jobbet hardt for å selge seg inn som et grønt prosjekt som er klimavennlige. Vi etterlyser likevel vurderinger fra selskapet om i hvor stor grad virksomheten vil påvirke klimaet negativt, og at man oppretter et klimaregnskap som kan være en ledesnor i prosjektet.

I KU er det påpekt kapasitetsutfordringene på veiene i både Norge og i Sverige. Det virker som om det ikke vil være forsvarlig å sende så mange daglige og årlige trailerlass med mineraler til utskipping i Namsos, og vi klarer ikke se at kommunen prøver å komme med noe forslag til hvordan dette skal løses. Vi frykter at en storstilt oppgradering og/eller utbygging av veier kan bli et betydelig naturinngrep i seg selv. Kapasitetsutfordringene må utredes i lys av natur og miljøhensyn og løses før en eventuell drift starter.

Reindriftsnæringen i Norge har i lang tid bestandig vært på den tapende siden i kampen om nødvendige flytte, kalvings og beitearealer. Det er alt for ofte reindriften som må vike. En enstemmig høyesterettsdom, kalt Fosendommen, viser tydelig at reindriften har rettigheter til tradisjonelle reinbeiteområder, selv i områder der storsamfunnet har store økonomiske interesser.

Naturvernforbundet i Trøndelag og Namdalen frarår Røyrvik kommune å vedta planforslaget før ev. Tjåhkere sijte kan akseptere planen.

Vennlig hilsen

Marius Nilsen
Koordinator
Forum for natur og friluftsliv i Trøndelag